

Interreg
Latvija–Lietuva

Eiropas Reģionālās attīstības fonds

LLI-187 "Starptautiskais kultūras
maršruts "Baltu ceļš"/ "Balts' Road"

Zinātniskā konference "Kopīgais un atšķirīgais Latvijas un Lietuvas kultūrvēsturē"

**Latviešu un lietuviešu valoda:
kopīgais un atšķirīgais**

Latvių ir lietuvių kalbos: bendrybės ir skirtumai

**Dr. Regīna Kvašīte (*Regina Kvašytė*)
Šaulų Universitātes (Lietuva) docente
Jelgava, 22.09.2018.**

Lietuvas un Latvijas valsts 100-gadēm

Lietuvos ir Latvijos valstybės 100-mečiams

Saturs

- 1. Latviešu un lietuviešu valodas radniecība.
- 2. Kopcilmes leksikas fonētiskās atbilstmes.
- 3. Vārdu dzimtes, skaitļa un nozīmju līdzības un atšķirības.

Turinys

- *1. Latvių ir lietuvių kalbų giminingumas.*
- *2. Bendros kilmės leksikos fonetiniai atitikmenys.*
- *3. Žodžių giminės, skaičiaus ir reikšmių panašumai ir skirtumai.*

Salīdziniet / *Palyginkite*

Latvieši un lietuvieši ir
vienīgās baltu tautas
pasaulē.

Latviešu un lietuviešu valodas
ir dzīvas baltu valodas.

Abas valodas pieder
austrumbaltu valodām.

Izlasiet

** Jauna tauta, bet sena
kultūra.*

*Latviai ir lietuviai yra
vienintelēs baltų tautos
pasaulyje.*

*Latvių ir lietuvių kalbos yra
gyvos baltų kalbos.*

*Abi kalbos priklauso rytų baltų
kalboms.*

Perskaitykite

** Jauna tauta, bet sena
kultūra.*

Es – Aš

mīlu (mīlēt) – *myliu* (mylēti)

Latviju (A. [G.]) – *Lietuvą* (Ģ. [K.])

Es mīlu Latviju!!!

aš myliu
Lietuvą

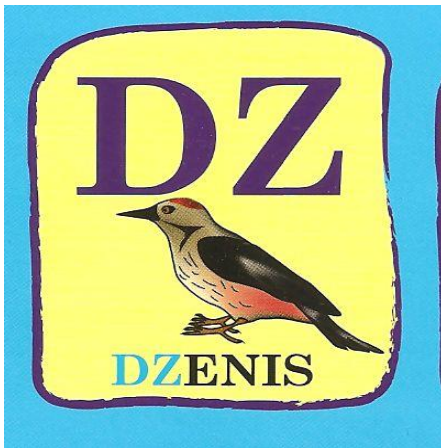
Sasveicināšanās / *Pasisveikinimas*

- Labdien!
- Labrīt!
- Labvakar!
- Sveiks (sveika, sveiki, sveikas)!
- Čau!
- *Laba diena!*
- *Labas rytas!*
- *Labas vakaras!*
- *Sveikas (sveika, sveiki, sveikos)!*
- [Lietuvieši nelieto]

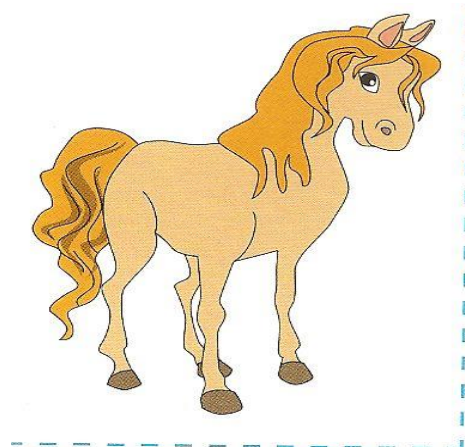
Kopcilmes leksika: patskaņi un līdzskaņi.

Bendros kilmēs leksika: balsēs ir priebalsēs.

- liet. *o* – latv. *ā*
- liet. *an* – latv. *o*
- liet. *k* – latv. *c*
- liet. *g* – latv. *dz*
- liet. *ž* – latv. *z*
- liet. *š* – latv. *s*
- *koja* – *kāja*
obuolys – *ābols*
- *langas* – *logs*
- *kepurē* – *cepure*
kirvis – *cirvis*
- *gintaras* – *dzintars*
- *žiema* – *ziema*
žemē – *zeme*
- *šienas* – *siens*

- liet. *genys*

- latv. *zīrgs* – liet. *arklys*
- sal. liet. *žirgas* – (stilist. [poēt.] ~ latv. *rumaks*)

Pārtulkojiet latviešu valodā.
Išverskite į latvių kalbą.

- *brolis*
- *akis*
- *gervė*
- *žirnis*
- *lokys*
- *balandis*
- *višta*
- *dovana*

Pārbaudiet atbildes. / *Patikrinkite atsakymus.*

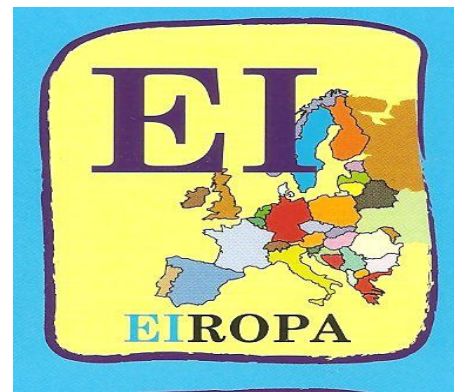
- *brolis*
- *akis*
- *gerve*
- *žirnis*
- *lokys*
- *balandis*
- *višta*
- *dovana*
- *brālis*
- *acs*
- *dzērve*
- *zirnis*
- *lācis*
- *balodis*
- *vista*
- *dāvana*

Lietuviski raksta kā izrunā:
patskani *o* vai divskani *uo*.
Lietuviškai rašo kaip taria:
balsę o arba dvibalsę uo.

Latv.	Liet.
•jods	jodas
•oga	uoga
•osis	uosis
•ronis	ruonis
•sols	suolas

Latviski burtu *o* izrunā kā [o],
[ō] (svešvārdos) vai [uo]
(pašcilmes vārdos).

Latvių kalboje raidę o taria
[o], [ō] (*tarptautiniuose*
žodžiuose) arba [uo] (*savos*
kilmės žodžiuose).

•*Europa*

•latv. *ei* – liet. *eu*

•*eiro* – *euras*

- Lietuviešu valodā *i* ir arī mīkstinājuma zīme (parasti pirms patskaņa).

Lietuvių kalboje i yra ir minkštumo ženklas (dažniausiai prieš balsę).

- Sugasvārdos jāprot pareizi izlasīt.

Bendriniuose žodžiuose reikia mokėti taisyklingai perskaityti.

Liet.

Latv.

• <i>kiaunė</i>	<i>cauna</i>
• <i>kiaulė</i>	<i>cūka</i>
• <i>šiaurė</i>	<i>ziemeļi</i>
• <i>šiaudas</i>	<i>salms</i>
• <i>kiauras</i>	<i>caurs</i>
• <i>siauras</i>	<i>šaurš</i>

- Īpašvārdos to vai nu atveido ar latviešu valodas mīkstināto līdzskani, vai izlaiž.

Tikriniuose žodžiuose ją perteikia latvių minkštāja priebalse arba praleidžia.

- Reizēm latviešu valodā aizstāj ar j.

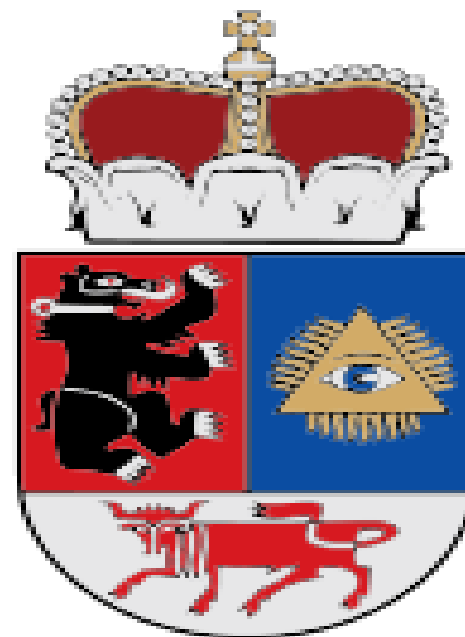
Kartais latvių kalboje pakeičia raide j.

Latv.

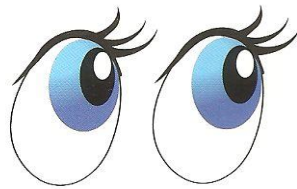
Liet.

• <i>Vilius</i>	<i>Viļus</i>
• <i>Saulius</i>	<i>Sauļus</i>
• <i>Marius</i>	<i>Marjus</i>
• <i>Čiurlionis</i>	<i>Čurļonis</i>
• <i>Valančiūnas</i>	<i>Valančūns</i>
• <i>Marčiulionis</i>	<i>Marčuļonis</i>
• <i>Vilnius</i>	<i>Viļņa</i>

Šiauliai / Šauļi

Dažas atšķirības: skaitlis / dzimte.
Keli skirtumai: skaičius / giminė.

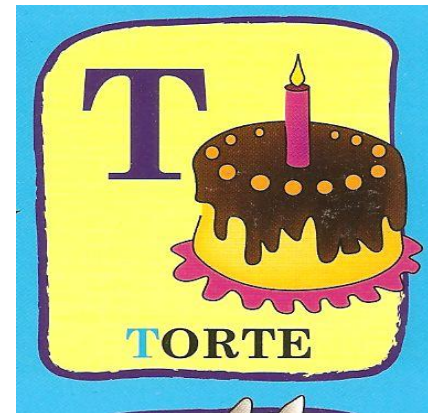
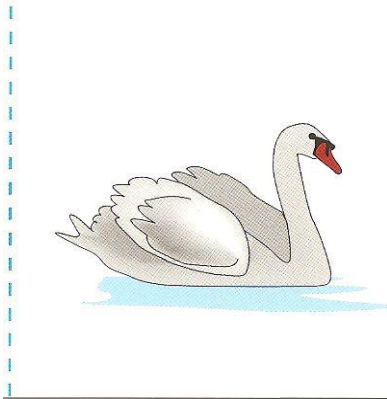

- latv. *acs* – liet. *akis*
- latv. *acis* – liet. *akys*
- latv. *auss* – liet. *ausis*
- latv. *ausis* – liet. *ausys*

- latv. *lapa* – liet. *lapas*
- latv. *lapas* – liet. *lapai*

Dažas atšķirības: dzimte.
Keli skirtumai: giminē.

- latv. ***gulbis*** – liet. ***gulbė***
- liet. ***tortas***

**Vairāk vārda nozīmju vienā no valodām.
*Daugiau žodžio reikšmių vienoje iš kalbų.***

- latv. *sapnis* – liet. *sapnas; svajonė*
- latv. *zemene* – liet. *žemuogė; braškė*
- latv. *dārzs* – liet. *daržas; darželis; sodas; sodnas*
(plg. *puķudārzs, augļudārzs, bērnodārzs, zoologiskais dārzs*)

- liet. *žiedas* – latv. *zieds* (gēlēs ž.)
gredzens (papuošalas)
loks (apylanka)

Izlasiet lielvārdus.
Perskaitykite daiktavardžius.

- *liepa*
- *jūra*
- *siena*
- *sala*
- *diena*
- *vasara*
- *pasaka*
- *pavasaris*
- *lietus*
- *medus*

Izlasiet lielvārdus (kuras valodas vārdi tie ir?).

Perskaitykite daiktavardžius

(kurios kalbos tai vārdi?).

- *briedis*
- *skola*
- *bauda*
- *spalva*
- *deja*
- *debesis*
- *nauda*
- *ola*
- Salīdziniet to nozīmes latviešu un lietuviešu valodā.
- *Palyginkite jų reikšmes latvių ir lietuvių kalba.*

Salīdziniet nozīmes. / *Palyginkite reikšmes.*

Latv.

Liet.

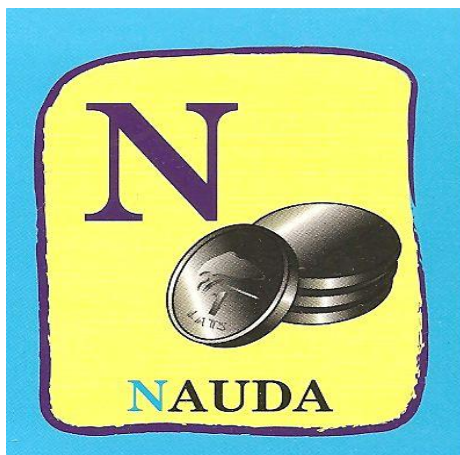
- *briedis* – elnias
- *skola* – mokykla
- *bauda* – mėgavimasis
- *deja* – šokis
- *debesis* – dangus
- *spalva* – plunksna

Liet.

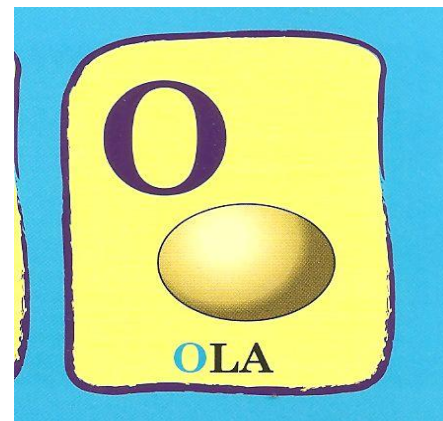
Latv.

- *briedis* – alnis
- *skola* – parāds
- *bauda* – sods
- *deja* – diemžēl
- *debesis* – mākonis
- *spalva* – krāsa

Salīdziniet nozīmes. / *Palyginkite reikšmes.*

- liet. *pinigai*
- liet. *nauda* – latv. *labums*

- liet. *kiaušinis*
- liet. *ola* – latv. *ala*
- liet. *uola* – latv. *klints*
- sal. *ciets kā klints* – *kietas kaip ola*

Dažu citu vārdu atšķirības.

Keliņ kitu žodžu skirtumai.

- *māksla* – ne *mokslas* („zinātne”), bet *menas*
- *bērns* – ne *bernas* („puisis”), bet *vaikas*
- *purvs* – ne *purvas* („netīrumi”), bet *pelkē*
(sal. *peļķe* („bala”))
- *tārps* – ne *tarpas* („starpa, sprauga, atstarpe”), bet *kirminas*
- *joks* – ne *juokas* („smiekli”), bet *pokštas, išdaiga*
- *darbs* – *darbas*, bet *darbininkas* – *strādnieks*
(sal. *strādāt* „dirbti”) (sal. *darbinieks* „darbuotojas”)

Rainis. *Visi desmit. / Visi dešimt.*

(atdzejoja Regīna Kvašīte / vertē Regina Kvašytė)

*Raudzīsim, kā to lai darām,
Kā visus desmit saskaitīt
varam.*

*Viens, divi, trīs —
Tie citi būs drīz.
Četri, pieci, seši —
Tie mums ar nau sveši.
Septiņi, astoņi, deviņi —
Areče nu — te viņi!
Pieliec vēl vienu klāt:
Nu visi desmit ir akurāt.*

*Žiūrēkim, kaip tai padaryti,
Kaip visus dešimt suskaičiuoti.*

*Vienas, du, trys —
Kiti bus greitai.
Keturi, penki, šeši —
Ir jie mums nesvetimi.
Septyni, aštuoni, devyni —
Štai ir jie!
Pridėk dar vieną:
Tai ir visi dešimt.*

Krāsu nosaukumi. / *Spalvų pavadinimai.*

- *balts* – baltas
- *melns* – juodas
- *sarkans* – raudonas
- *dzeltens* – geltonas
- *zaļš* – žalias
- *zils* – mėlynas
(bet *žilas* ‘sirms’)
- *brūns* – rudas
(bet *ruds* (‘rausvai rudas’)
- *mellene* – mėlynė
- *zilene* – gervuogė

Atvadīšanās / Atsisveikinimas

- Visu labu!
- Uz redzēšanos!
- Paliec sveiks (sveika)!
- Palieciet sveiki (sveikas)!
- Ar labu nakti!
- Čau!
- *Viso labo! Viso gero!*
- *Iki pasimatymo!*
- *Lik sveikas (sveika)!*
- *Likite sveiki (sveikos)!*
- *Labos nakties!*
- *Čau!*

Avoti / Šaltiniai

- Visas ilustrācijas no interneta* un Latviešu valodas aģentūras izdevuma Valdmane, L. *Kabata*. Mācību līdzeklis latviešu valodas apguvei. 4–7 gadi. (Rīga: LVA, 2012).

Visos ilustrācijās iš interneto ir Latvių kalbos agentūros mokymo priemonės Kabata [Kišenė] latvių kalbai mokytis (skirta 4–7 metų vaikams).*

- * Latvijas karoga krāsas neatbilst standartam, taču attēls bija nepieciešams, lai ilustrētu teikuma struktūras līdzības un atšķirības.

Latvijos vėliavos spalvos neatitinka standartą, tačiau paveikslas buvo reikalingas sakinio panašumui ir skirtumui iliustruoti.

Interreg

Latvija–Lietuva

Eiropas Reģionālās attīstības fonds

EIROPAS SAVIENĪBA

LLI-187 “Starptautiskais kultūras
maršruts “Baltu ceļš”/ “Balts' Road”

Paldies par uzmanību!
Ačiū už dėmesį!

Regīna Kvašīte (*Regina Kvašytė*)

E-pasts (*el. paštas*):

reginakvasyte@gmail.com